

24. FEBRUAR

Vojkov dan - dan primorskega ljudstva

Naš Vojko

Tri leta so že minila, odkar je omahnil v junaški borbi naš partizan Vojko. Že v času njegovega edinstvenega požrtvovanja in njegove tako ljudske nepopustljivosti in borbenosti proti fašizmu, še jasneje pa v teh treh letih po Vojkovi smrti, ki so polne neprestanih borb in naporov, so naše ljudske množice lahko v celoti spoznale lik svojega narodnega junaka, to je lik ljudskega borca za pravico, lik ljudskega revolucionarja, ki se bori proti nasilju in proti izkoriščevanju, lik partizana.

Borba primorskega ljudstva ni bila nikdar slučajen odpor poedincev, ampak je bila skozi dolga leta borba vseh poštenih delovnih množic. Tako tudi Vojko ni slučajen pojav, ampak je junak junaškega ljudstva. Rodila ga je vseljudska vstaja, omahnil pa je v času, ko se je prav zaradi naštev takih ljudskih borcev kot je bil Vojko, vstaja razplamtela, ko je postala vse močnejša, vse silnejša. Ogenj, ki je gnil Vojka v vrste obojroženih ljudskih puntarjev — protifašističnih borcev, je bil isti ogenj, je bil isti plamen, ki je razplamtel požar v vseh Primorcih. Zato in prav zato je Vojko tako naš, tako ljudski. V njem ni ničesar, kar bi bilo tuje našemu delavcu, kar bi bilo tuje našemu kmetu, za kar se ne bi boril vsak pošten delovni človek, ki izhaja iz ljudskih vrst.

Tako je torej Vojko eden prvih klicarjev uporniško boreče se Primorske, v času, ko so njene ljudske množice spoznale, da v borbi delovnih ljudskih množic Jugoslavije raste nova država, država delovnega ljudstva, država, v kateri mora biti prostora tudi za ta kos zaslužjene slovenske zemlje. Vojko je prijel za puško, ko je zavrel v ljudstvu klic po punku, klic po borbi proti fašizmu. Vojko je vihral iz boja v boj, čim se je dvignil klic naših mater in otrok: »Rešite nas fašistov, hočemo skupno v boj z narodi Jugoslavije, ker hočemo z njimi v bodoče skupno živeti!«

Naša borba še ni končana. Končana pa ni zato, ker naše ljudstvo še ni doseglo tega, za kar so goreli naši domovi, za kar je krvavelo naše ljudstvo, za kar je padel tudi Vojko, za kar so morali stotisoči v koncentracijska taborišča in ječe, zato, ker naša Primorska še ni svobodno zadihala v mejah ljudske države, Titove Jugoslavije. Prav zato naš delavec in kmet tako neizprosno zahtevata uresničitev ljudske zahteve, ki je plačana z najdražjimi žrtvami. Ljudstvo, ki se je uprlo nasilju, ki je v svoji borbi dalo junake kot je Vojko, to ljudstvo ne bo nikdar več hlapčevalo. Ljudstvo, ki je v ognju in krvi iztrgalo nasilnikom svoje pravice iz rok, ne bo nikdar in nikoli več teh svojih pravic prosilo, ampak jih bo vedno le zahtevalo!

Prav zaradi tega, ker je Vojko tako naš in tako ljudski in ker predstavlja njegova junaška borba svetel odlomek junaške borbe celotnega primorskega ljudstva, zato je danes naša borba neločljiva s spominom na Vojka in ta spomin na Vojka nam daje vedno novih sil za našo borbo. Spominjati se Vojka, se pravi, spomniti se težkih borb, spomniti se žrtv, spomniti se požganih domov, spomniti se vseh vojnih grozot in obenem spomniti se, da je vse to imelo v naši ljudski volji in zavesti svojo vsebino in svoj namen: priboriti delovnemu človeku pravico, da sam odloča o svoji usodi, priboriti delovnemu ljudstvu, da si samo vlada, in uresničiti davno težnjo našega ljudstva s tem, da se združi z narodi Jugoslavije v eni državi.

Tak je in ostane lik Vojka — primorskega partizana.

OKROŽNA TAJNISTVA SLOVANSKO-ITALIJANSKE ANTI-FAŠISTIČNE UNIJE, ANTI-FAŠISTIČNE SLOVANSKO-ITALIJANSKE ŽENSKÉ ZVEZE, ZVEZE MLADINE JULIJSKE KRAJINE TER SINDIKATOV SO NA SLOVESNI SKUPNI SEJI SKLENILI NASLOVITI NA PRIMORSKO LJUDSTVO SLEDECI POZIV:

ANTIFAŠISTI JULIJSKE KRAJINE SE 24. FEBRUARJA SPOMINJAMO NAŠEGA HEROJA JANKA PREMRLA-VOJKA. TA DAN JE DAN SPOMINA NA VSE NAŠE ŽRTVE, KI SMO JIH DOPRINESLI V NAŠI VELIKI DOMOVINSKI VOJNI ZATO, DA BI NAŠE DELOVNO LJUDSTVO LAHKO SVOBODNO ZAŽIVELO V NAŠI LJUDSKO DEMOKRATIČNI JUGOSLAVIJI. ZATO SE NAJ SLEDNJI NA PRIMORSKEM NA TA DAN SPOMNI NAŠE BORBE, NAŠIH BORCEV IN NAŠEGA HEROJA VOJKA. PO

VSEH VASEH NAJ ZAVIHRAJO NAŠE ZASTAVE S PETEROKRAKO ZVEZDO, SIMBOLOM SVOBODE. NAJ JE NE BO VASI ALI KRAJA, KJER NE BI LJUDSTVO NA MITINGU ALI PROSLAVI SODELOVALO Z MNOŽICAMI, KI SE BODO ZGRNILE K ODKRITU SPOMINSKE PLOŠČE VOJKU V ST. VIDU PRI VIPAVI.

24. FEBRUAR JE NAŠ DAN, DAN BOREČE SE PRIMORSKE, DAN PRIMORSKEGA LJUDSTVA, KI JE NA SLEDNJEM KORAKU Z LASTNO KRVJO PISALO PO SVOJI GRUDI:

PRIMORSKA JE SLOVENSKA, JE JUGOSLOVANSKA, JE TITOVA!

SMRT FAŠIZMU — SVOBODO NARODU!

Naša spomladanska setev

Letos bomo sejali v času, ko naše množice vodijo najostrejšo borbo za priključitev svoje zemlje k materi Jugoslaviji. Seveda pa je setev že v sami Julijski krajini treba razlikovati; v coni »B«, kjer ima ljudstvo oblast v rokah, bodo setveno kampanjo in setev opravile ljudske množice same, v coni »A« pa je že danes vsako prizadevanje, ki vzraste iz ljudskih vrst, dušeno z najrazličnejšimi sredstvi. Bistveno pa je treba razlikovati našo setev od setve v Jugoslaviji, kjer bo kmet opravil setev v popolni svobodi, povsem prost izkoriščevalcev, zemljiških posestnikov in črnohorzijskih spekulativov. Zato je tem bolj razumljivo, da se naše ljudstvo tako krčevito bori za priključitev k FLRJ, da vlaga ob tem vse svoje sile v delo in da zato tudi v celoti razume pomen in važnost letošnje pomladanske setve.

Prav zaradi svojstvenosti gospodarskega položaja Julijske krajine se mora ljudstvo danes boriti z velikimi težavami pri izvajanju pomladanske setve. Vzrok temu je na eni strani opustošenje zaradi vojne, ki so jo zanesli v naše kraje fašisti, hilerjevci in njihovi pomagači; na drugi strani pa ločitev od našega naravnega zaledja z nenaravnimi mejami in demarkacijsko črto.

Toda kljub težkemu položaju bomo spomladansko setev izvedli v celoti in to ob sodelovanju vseh sil našega delovnega ljudstva. Naša ljudska oblast je dala pobudo za vse potrebne predpriprave za uspešno izvajanje setve. Za Slovensko Primorje v coni »B« je postavljen setveni odbor pri Pov. PNOO v Ajdovščini, dočim se po okrajih in krajih ustanavljajo podobni setveni odbori. Ti setveni odbori imajo nalogo, uresničiti s pomočjo ljudstva setveni načrt, ki je izdelan tako, kot ustreza možnostim nabave raznih semen. Na kralko je setveni načrt sledeč:

Od celokupne površine, posejane s krompirjem, za katero imamo seme, ostane 2700 ha, zakar rabimo okrog 50 vagonov semenskega krompirja. 20 vagonov bomo dobili iz Jugoslavije, dočim bomo ostanek morali dobiti v posameznih okrajih, ki imajo presežek krompirja. Pri tem se je treba zavedati važnosti oddaje presežkov krompirja, od katere zavisi v glavnem, kako uspešno bomo v tem pogledu izvedli načrt.

Zagotovljenih je nadalje 6 vagonov ovesa in 5 vagonov ječmena, prav tako iz Jugoslavije, ki bodo razdeljeni na posamezne okraje. Načrt predvideva torej pretežno setev rži in ječmena, ker ni mogoča dobava jare pšenice.

Naše vinogradništvo pa bo oskrbljeno z vso potrebno modro galico. Za prvo silo je že zagotovljenih 30 vagonov in ta količina bo ustrezala prvi potrebi tega, za naše vinogradništvo tako važnega proizvoda. Tudi to je pomoč jugoslovanskih narodov.

Iz načrta setvenega odbora sledi, da je najbolj pereče vprašanje gnojil v koprskem okraju. Tam nastopa vsakoletna suša, tam ni razvite živinoreje. Torej ni naravnega gnojila. Zato je bilo treba tem krajem priskočiti na pomoč s potrebno količino umetnih gnojil, s katerimi bomo pospešili rast rastlin. Zetev mora biti tu izvršena pred sušo. Ostali okraji bodo morali izkoristiti naravni gnojil ter gnoj vojaških hlevov, katerega je JA zagotovila za naša polja.

Težave so še vedno pri zagotovitvi zadostne delovne sile. Brez mobilizacije vseh sil na delo za pomladansko setev vseh množičnih organizacij, zlasti mladinskih, vseh narodno osvobodilnih odborov svoje naloge, ne bi mogli izvesti. Kakor smo v času borbe na osvoboditvi ozemlja s pomočjo iste vprežne živine najprej orali doline, potem hribovite predele, tako bomo izkoristili vse možnosti pomoči, ki jo lahko nudi sosed sosedu, vas vasi, okraj okraju, da si bomo zagotovili naš jutrišnji kruh.

Vsak kraj in vsak okraj mora postaviti svoje sestavne odbore, ki bodo skrbeli za smotno razmeščanje delovne sile.

Težave so tudi v pogledu zadostnega števila vprežne živine. Tudi tu je oblast dala pobudo za postavitev traktorske mreže GUSTRO-a, ki naj pomaga izvršiti naloge, ki stoje pred nami. Teh traktorskih postaj se mora posluževati vsaka vas, kateri so le dosegljive. Prav te postaje nam nudijo ceneno nadomestilo za vprežno živino: traktorje. V teh traktorskih postajah je treba gledati torej tisto pomoč, brez katere ne bi mogli v celoti obdelati naših polj.

Priključitev primorske zemlje k Jugoslaviji, združitev primorskega ljudstva z narodi Jugoslavije, to je naše življenjsko vprašanje, vprašanje našega obstoja, vprašanje našega nadaljnjega razvoja in napredka

V tem duhu je potekal kongres antifašistk Julijske Krajine

Preteklo nedeljo se je vršil na Reki kongres Antifašistične slovensko-italijanske ženske zveze, kongres, ki ga je anglo-ameriška Vojsna uprava prepovedala, tako da se ni mogel vršiti v srcu naše današnje borbe v coni A — v Trstu. Kongres naših antifašistk, žena, ki so z orožjem v roki in z nadčloveškimi naporji podpirale protifašistično borbo vseh zavezniških narodov, je bil prepovedan prav od istih ljudi, ki se na vse načine na zasedanju Skupščine narodov ogrevajo za svobodo propagande. Ali je svoboda propagande spet smatrati za monopol tistih, ki hočejo izkoriščati ljudske množice, ki hočejo nasilno deliti dežele in si prisvajati narode? Naše ljudstvo najodločneje odklanja svobodo propagande za tiste, ki so s sovražniki ljudstva, in je upravičeno ogorčeno nad tem, da danes prav v coni A na vse načine tlačijo manifestacijo ljudske volje, manifestacijo zmage ljudske demokracije.

Naš pesnik Bor bi ob tej priliki brez nadaljnega ponovil svoje besede, če ne bi bile tako jasno že vklesane v vseh naših srcih: Rujte nas iz zemlje rodne! Mi vemo, kje smo doma!

Naše antifašistke niso klonile: imele so svoj kongres na Reki, pa so sem prišle tovarišice iz Trsta, Gorice in Pulja ter vseh predelov Julijske krajine in tudi predstavnice jugoslovanske AFŽ. Zborovanje se je vršilo v največji reški dvorani v gledališču »Fenice«. Reka je dočakala antifašistke Julijske krajine v prazničnem razpoloženju.

Tovarišica Milena Bizjak je ob otvoritvi kongresa v svojem govoru dejala, da hoče ta kongres združiti vse sestre zedinjenih pokrajin Julijske krajine. Tu bodo žene povedale svetu to, kar hočejo povedati: »Ne bomo obžalovala žrtve, ki smo jih dale v tej vojni, zahtevamo pa, da se spoštujejo naše želje, naša volja, da se spoštujejo načela Atlantske listine. Nadaljevala bomo borbo, ki jo moramo dovršiti, da izpolnimo izročilo naših padlih borcev, ki so umirali z zavestjo, da bomo mi dovršili njihovo delo. Storile bomo vse,« je nadaljevala tovarišica Bizjakova,

da čim več doprinesemo k obnovi naše dežele,

ker ni vseeno, ali so naši otroci srečni in svobodni, ali pa da se borijo za imperialistične cilje. Mi vidimo narode, ki so že dosegli svoje cilje in zato smo trdno odločene, da mora biti Julijska krajina priključena k FLRJ.

V imenu Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst je nato spregovoril tov. France Bevk:

»Tovarišice! Toplo pozdravljam vaš kongres v imenu Pokrajinskega odbora za Slovensko Primorje in Trst. Pozdravljam vas kot predsednik Slovensko-italijanske antifašistične unije za Julijsko krajino. Dovolite mi, da ob tej priliki naglasim veliko pomoč, ki so jo nudile žene Slovenskega Primorja naši osvobodilni borbi kot borke v naših brigadah, kot politične delavke na terenu ali kot oskrbnice naše vojske.

Brez vašega požrtvovalnega dela bi bila naša borba zaman. Ve ste pomagale, da smo utrdili našo oblast. S tem ste dokazale ne samo svojo globoko domoljubno zavest, temveč tudi svojo politično zrelost. Sedaj morate nadaljevati svoje delo, ker samo tako boste ohranile to, kar smo si priborili. Do tega pa imate pravico ne samo po načelih demokra-

Setveni načrt pa upošteva tudi potrebe naše industrije. Predvsem moramo v toplih krajih Istre posaditi čim večje predele s paradizniki in drugimi sadeži, ki jih nujno potrebuje naša živilska industrija. V tem povezovanju je še posebno poudarjena enotnost ljudstva Julijske krajine. Brez paradiznikov slovenskega in hrvaškega kmeta v Istri, ne more delati italijanski delavec konzervnih tovarn v Kopru in Izoli.

Sejati moramo v zavesti, da sejemo tudi za naše delavce. Ti so nam

tične enakopravnosti, ki vam jo najbolje zagotavlja jugoslovanska ustava, temveč ste si to enakopravnost zaslužile tudi s svojim dosedanjim delom.

Največje priznanje za vaše delo bo to, da boste priključene k FLRJ, ki jamči popolno enakopravnost vsem narodom.

Potrebno je, da v teh odločilnih trenutkih za naše narode napnete vse svoje sile, da ohranimo pridobitve, ki smo si jih priborili.

Če bomo Hrvati, Slovenci in Italijani bratstvo, ki smo ga skovali, čuvali z isto požrtvovalnostjo kot v narodno osvobodilni borbi, bomo uresničili tiste svetle cilje, ki smo si jih postavili za srečo naših bodočih rodov.

V imenu Slovensko-italijanske antifašistične unije za Istro je pozdravil kongres tovariš Josip Šestan, ki se je v svojem govoru spomnil prvega kongresa antifašistk, ki se je vršil med narodno osvobodilno borbo na Učki. »Spomnil sem se vas na ta prvi kongres,« je nadaljeval tovariš Šestan, »ker tudi danes, kakor takrat,

stojimo pred odločilno bitko

in sem prepričan, da ste ve žene, ki ste bile takrat pripravljene žrtvovati svoja življenja za našo domovino, za našo svobodo, za Titovo Jugoslavijo, pripravljene storiti to tudi danes.

Z burnim odobravanjem so nato sprejele delegatke govor majorja Vlada Bukviča, ki je pozdravil kongres kot zastopnik jugoslovanske armade in mornarice in je dejal, da stoji jugoslovanska armada čvrsto na svojih pozicijah ter je trdno odločena, da izvrši svoje naloge, ki jih je pred njo postavil maršal Tito in ki so izražene v njegovih besedah: Tujega nočemo — svojega ne damo!

Tovarišica Olga Kovačević je nato pozdravila prvi kongres antifašistk Julijske krajine v imenu Centralnega odbora AFŽ Jugoslavije. V svojem govoru je rekla med drugim:

»Skoraj leto dni skupno vodite uporno borbo z vsem ljudstvom Julijske krajine, borbo za uresničenje stoletnih teženj za priključitev Julijske krajine k svoji matici — Jugoslaviji.

Vaša priključitev ni samo vprašanje združitev z vašimi brati, to je vaše življenjsko vprašanje, vprašanje vašega obstoja, vprašanje vašega nadaljnjega razvoja in napredka.

To je za vas v prvi vrsti življenjsko vprašanje

zaradi katerega ste 25 let fašistično okupacije, 25 let nasilja, terorja in raznarodovanja prenašale najrazličnejše težave. To je za vas življenjsko vprašanje, ker biti priključen k Titovi Jugoslaviji, biti vključen v Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo ne pomeni samo deliti usode s svojimi brati, temveč pomeni imeti tudi takšne možnosti za nacionalni, politični, kulturni in gospodarski razvoj, kakršnih narodi Jugoslavije niso imeli še nikdar.

Naglasiti hočem še eno stvar, ki jo moramo še posebno upoštevati, da je Julijska krajina dala dva korpusa Narodno osvobodilni vojski, v katere ste ve dale svoje sinove.

Ali je po vsem tem, kar ste doprinesle v dobi fašistične okupacije, med borbo proti italijanskim in nemškim osvajalcem, po tolikih žrtvah, ki ste jih dale v tej borbi, sploh še mogoče postaviti vprašanje: da naj Julijska krajina, kri naše krvi,

popravi železniške proge, ti nam bodo pomagali obnoviti naše domove. Kakor delavci v coni »B« dvigajo svojo proizvodnjo in presegajo zadane norme, tako moramo na polju kmetijstva izpolniti naš setveni načrt. Delajmo v tekmovalnem duhu, vas naj tekmuje z vasio, okraj z okrajem. Napravimo načrt na zboru volivcev, razporedimo delovno silo, orodje, vprežno živino in traktorje tako, da ne bo nepotrebnih izgub v času, da bodo vsa delovna sredstva, ki jih imamo na razpolago, popolnoma izkoriščena.

del naše zemlje, pripada tistim, ki so danes s svojimi dejanji dokazali, da vam ne bodo dali tistih pravic, ki ste jih zaslužile? (Dolgotrajno in navdušeno ploskanje in vzklikanje: Hočemo Tita! Hočemo Jugoslavijo!)

Današnja Italija,

Italija de Gasperija, Bonomija in sličnih, brani in čuva izdajalce tako svojega naroda kot vseh slovanskih narodov

Oborožuje poljske fašistične tolpe Andersa, oborožuje in brani krvnike naših narodov, ustaše in četnike. Kaj je mogoče, da bi se ponovila še enkrat zgodovinska krivica, ki je bila prizadejana Julijski krajini leta 1918? (Klici: Nikdar!)

Ta vaš kongres je še en dokaz več, da ne more nihče razbiti enotnosti Slovencev, Hrvatov in Italijanov Julijske krajine, ki ste ga vsi skovali v skupni borbi. Ta enotnost je osnovni temelj vaše bodočnosti, je osnovna garancija, da boste to borbo izvedli do kraja.

Kongres so pozdravili nato še: Mara Gržetič v imenu hrvaških antifašistk, v imenu SIAU Andrej Kosar, v imenu AFŽ Slovenije Erna Muser, zastopnik Enotnih sindikatov Istre Josip Matas in zastopnik mladine Mario Krema.

Nato je povzela besedo Loretta Purlini iz Trsta, ki je prikazala v svojem referatu svetovni politični položaj, ko pa je prešla na oris položaja v Julijski krajini, je izjavila:

»V mednarodnem merilu predstavlja položaj v Julijski krajini prav takšno politično borbeno fronto, ker se vse bolj odprto in odločneje borita med seboj dve sili, da obdržita svoje pozicije. Na eni strani je tu obramba ljudske oblasti, ki je bila izvojevana v narodno osvobodilni borbi, v kateri je sodelovalo vse ljudstvo Julijske krajine, na drugi strani pa so tu sile reakcije, ki vodijo borbo, da očuvajo svoje interese in privilegije. Ker reakcija ne more nastopati z drugo politiko,

se trudi, da bi odvrnila množice od njihovih ciljev

in predstavlja sebe kot pravo braniteljico italijanstva Julijske krajine s tem, da skuša zmanjšati ugled nove Jugoslavije, maršala Tita in novih ustanov, ki so v coni B. V resnici pa brani reakcija interese domačega in tujega finančnega kapitala ter hoče onemogočiti osnove ljudskih oblasti. Reakcionarne sile so ustanovile »julijsko separatistično gibanje«, ki hoče, da se tu ustanovi nevtrarno ozemlje, ki bi delilo vzhodno Evropo od zahodne in omogočilo svobodnem razvoju interesov imperialističnih sil, ki hočejo privesti Julijsko krajino na položaj polkolonialne dežele.

Tovarišica Purlini je nadaljevala: »Današnji nejasni položaj v coni A povzroča še vedno ogromne težave v razvoju gospodarskega in političnega življenja v Trstu in v ostali coni A. Stvar je jasna: danes ljudstvo v Trstu trpi. To dokazuje povečanje nezaposlenosti, nedosegljive cene najpotrebnejših predmetov, beda, korupcija. Tudi najosnovnejše demokratične pridobitve pa se sistematično zmanjšujejo.

Mnogo govorijo danes o tako imenovani Wilsonovi liniji, o Morgantovi črti in o najrazličnejših demarkacijskih linijah. Ljudstvo Julijske krajine pa ne bo priznalo nikakršnih demarkacijskih črt, ker v tem vidi najnevarnejši napad na svojo enotnost. Za ohranitev ljudskih pravic mora nastopiti ljudstvo Julijske krajine enotno in se hrabro boriti za ohranitev ljudske oblasti.

Tovarišica Purlini je ob zaključku svojega referata dejala:

»Vprašanja prave demokracije ljudske oblasti, bratstva in svobode narodov so vezana na teritorialno rešitev problema Julijske krajine. Naše ljudstvo je to dobro razumelo, ko je ob najrazličnejših prilikah glasovalo in danes še enkrat glasujemo.

Mi ljudstvo glasujemo za novo FLRJ.

Tako me žene Julijske krajine, ki smo pomagale s svojo vztrajno borbo proti okupatorju, da se ustvari prava demokratična oblast, vemo, kaj pomeni Titova Jugoslavija.

Me žene smo stopile v borbo zato, da se osvobodimo fašistične oblasti in da doživimo dan, ko bo vsem nam, našim otrokom in našim možem zagotovljeno delo, kruh in vse demokratične pravice. Zato moramo zahtevati danes za Julijsko krajino samo eno rešitev, priključitev k FLRJ.

Popoldne je kongres nadaljeval svoje delo z referatom tovarišice Dine Zlatič o organizacijskih vprašanjih. Svoj referat je tovarišica zaključila z besedami:

»Tovarišice, ta naš kongres se vrši v usodnih dneh. Na tem kongresu se združujemo vse antifašistične ženske organizacije Istre, Trsta in Slovenskega Primorja. Združujemo se v Slovensko-italijanski antifašistični zvezi žena zaradi tega, da bomo še enotneje vodile borbo za naše ljudske pravice, za srečnejšo bodočnost naših otrok. Združile smo se zato, da bomo še enotneje izpolnjevale naloge, ki stoje pred nami, ženami, Hrvatkami, Italijankami in Slovenkami.

Preko svoje organizacije, v sestavi Slovensko-italijanske antifašistične unije bodo naše žene izvršile naloge, ki jih postavlja pred nas in pred vse naše ljudstvo današnja situacija. Prav tako, kot so žene Julijske krajine zbrane okrog svojih antifašističnih organizacij, doprinesle velik del za osvoboditev naših krajev od fašistov, morajo dati danes od sebe vse, da bodo priborile popolno osvoboditve Julijske krajine in njeno skorajšnjo priključitev k FLRJ na čelu z maršalom Titom.

Po živahni diskusiji so žene izglasovale skupni protest, ker se prvi kongres antifašistk Julijske krajine ni smel vršiti v Trstu.

Nato so delegatke enoglasno sprejele program antifašistične Slovensko-italijanske ženske zveze.

Program ASIŽZ

Delegatke ASIŽZ sprejemajo na svojem prvem kongresu dne 17. II. 1946 sledeče osnovne točke in hočejo v borbi za njih doseglo ugotoviti združitev žena vseh treh narodnosti J. K. v enotno antifašistično gibanje žena:

1. ASIŽZ, ki je kot tako gibanje demokratičnih in antifašističnih ženskih množic, si postavlja kot glavno nalogo: poglobiti in utrditi bratstvo med narodi JK, utrjujoč enotnost ljudskih množic, v svesti si, da je bratstvo in enotnost narodov najboljša podlaga za čuvanje pridobitve narodno osvobodilne borbe, da je jamstvo svobode in vseh nacionalnih ter socialnih pravic narodov JK.

2. ASIŽZ stoji čvrsto na braniku ljudske oblasti, na braniku največje pridobitve narodno osvobodilne borbe, zavedajoč se, da je ta oblast najmočnejše narodovo orožje v borbi za srečnejšo bodočnost, za srečo in blagostanje naših otrok. Zaradi tega sprejema ASIŽZ kot svojo osnovno nalogo: boriti se za ljudsko oblast tam, kjer je bila odvzeta, to je v coni A, na drugi strani pa čuvati suverenost in utrjevati organe ljudske oblasti NOO, ljudska sodišča, Narodno zaščito in druge demokratične ustanove.

3. Fašizem je vojaško premagan, toda ni še uničen. Zato je dosledna borba proti ostankom fašizma borba za uničenje vseh fašističnih ustanov ena izmed največjih dolžnosti antifašistk.

4. ASIŽZ ne priznava nikake delitve JK s Trstom, zavedajoč se, kar je danes vsakomur jasno, da je JK potrebna kot celota, kar je naravna in gospodarska nujnost ter edino možna življenjska rešitev tega ozemlja.

5. Naše ljudstvo JK se je samo osvobodilo in si z borbo pridobilo pravico, da na podlagi Atlantske karte odloča samo o svoji usodi. Zato se ASIŽZ bori za samoodločbo.

Nadaljevanje na 3. strani.

Danes ni pri nas vprašanje, kdo iz ljudskih vrst bo dejal: Hočemo v Titovo Jugoslavijo, ampak tekmuje vse ljudstvo, kdo bo to lepše izrazil, kdo bo v to položil več borbenosti, več ognja, več ljubezni, kdo bo najbolj življenjsko upodobil v to zahtevo našo neomajno voljo. In iz tega vseljudskega tekmovanja rastejo slavoloki in se cela naselja spreminjajo v gaje.

Primorska pričakuje Mednarodno komisijo. To pričakovanje je ena sama nepotrjena veriga krašenja naših domov, postavljanja slavolokov, je spontano ljudsko tekmovanje, kdo na Primorski, ki si tako nepopustljivo želi v Titovo Jugoslavijo, bo lepše povedal, bolj veličastno izrazil to našo vseljudsko zahtevo. Že sami napisi po hišah niso več tako enostavni. Ljudje kar tekmujejo, kdo bo lepše napisal: Tukaj je Jugoslavija! Že to se je tako razširilo med ljudmi, kje bo več zelenja, kje bodo lepše zastavice, ki ga ni nihče napovedal in vendar slednji tekmuje. Zakaj je pred dnevi vipavski kmet, ki je peljal vino v Idrijo, s takim zanimanjem pripovedoval doma: »Tam pa imajo prav vsak grob okrašen in ob cestah so kašpoti, ki kažejo, kje je bil kdo od partizanov ubit, kje je padla aka kurirka, kje so fašisti pobijali talce, zakaj ne bi tudi mi tega napravili, če ne bo skoraj izgledalo, kakor da pri nas ni nihče padel.« In res so se kmalu na to začeli pojavljati tudi po vinopavski dolini taki in še lepši kašpoti. In tako nedomenjeno tekmovanje se je tako razširilo, da so si

ljudje v posameznih krajih izbrali kar cele komisije, ki ugotavljajo, kje je lepše in kaj bi bilo treba napraviti, da bi bilo v njihovi vasi še lepše.

Brez nadaljnega lahko ugotovimo, da je dosedaj v coni B trenutno postavil najlepše slavoloke tolimski okraj, da so dosedaj Postojanci spletli največ zelenja; da je bila Idrija najbolj iniciativna, vendar pa prav zadnji dnevi kažejo, da jih bodo ostali kraji prekosili.

V Ajdovskem okraju se kar na debelo dvigajo novi slavoloki in sama Ajdovščina zadobiva veličastno lice.

In ljudje povsod kar naprej in kar naprej krase. Stare napise nadomestujejo novi, cele gruče ljudi v zgodnjih jutranjih urah prinašajo smrečje iz gozda in pozno zvečer vse plete dolge kite zelenja. Naše ljudstvo dobro ve, da je to potrebno. Prišla bo komisija. Kako tem ljudem povedati to, kar našemu delaven, našemu kmetu leži globoko v prepričanju, globoko v zavesti. Treba jih je opozoriti na to; vsak kdor pride na naša tla, naj se ustavi, naj povpraša in spozna bo našo zahtevo in spozna bo voljo primorskega ljudstva, ki hoče in mora biti priključeno k Jugoslaviji.

In tega se zavedajo tudi naši,

to je ljudski nasprotniki, zato ne puste v coni A, da bi prišla do izraza volja ljudskih množic, ki se bore ne samo za svojo svobodo, ampak za zlom fašističnega nasilja, ki ga protiljudski imperializem pod krinko laždemokracije spet skuša vdinjati svetu. Zakaj na zasedanju Združenih narodov širokogrudno govorjenje o svobodi propagande, zakaj solzavo jadikovanje za vojnimi zločinci? Zakaj vse to cirkusko politikantstvo in to v istem času, ko se naprednim ljudskim množicam požigajo slavoloki, ker so odraz ljudske volje, ker so klic ljudske propagande, ker na njih piše ljudstvo svoje zahteve, ker nosijo imena nesmrtnih ljudskih junakov, ki so padli v borbi proti nasilju. Našemu ljudstvu niti na misel ne pride, da bi potočilo solzo za bestialnimi zločinci, zaradi katerih je vsa Primorska požgana in ki so nam pobili 46 tisoč najboljših sinov in hčera, ker bodo prejeli pravično kazn. Prav tako niti enemu poslušanemu človeku iz ljudskih vrst ne pride na misel, da bi se boril za svobodo propagande tistih, ki so nam včeraj požigali hiše in nas pobijali in ki bi to storili zopet jutri, če bi uspeli z lažmi prevarati svet. S protiljudskimi elementi naj izgine tudi protiljudska propaganda, naj izgine vse, kar nosi v sebi za-

rodke izkoriščanja človeka po človeku, naj izgine vse, kar je ljudstvu tujega.

V coni A je na nek polpožgan slavolok napisala mladinka: »Tako usodo bi dočakali naši domovi v »avtonomiji«, to nam prinašajo tisti, ki nam govorijo o avtonomni Julijski Krajini in ki so proti priključitvi Julijske Krajine k Jugoslaviji!« Naše ljudstvo torej že do-

bro razume pomen internacionalizacije in je zato še tem vztrajnejše v svoji borbi za priključitev Primorske k Jugoslaviji.

In zato tako spontano tekmuje vsa Primorska: Kdo bo izmed nas najlepše in najkorenitejše izrazil našo vseljudsko zahtevo: »Tukaj je Jugoslavija, ker tako to ljudstvo hoče« in dal tej zahtevi tem veličastnejšega zunanjega videza.

Tudi Istra se pripravlja na sprejem mednarodne zavezniške komisije

Po vseh vaseh, po vseh cestah so Istrijani postavili slavoloke z napisi: Tukaj je Jugoslavija.

Prebivalci požganih vasi so postavili na vidnem mestu statistiko žrtev. Za svoj doprinos k skupni zmagi nad fašizmom ne zahtevajo drugega kakor priključitev k Jugoslaviji. Italijanski protifašisti in delavci prav tako zahtevajo od mednarodne komisije priključitev k Jugoslaviji, ker je v Jugoslaviji ljudska oblast. V Kubeđu, ki je skoraj popolnoma požgana vas, sta poleg seznama žrtev za svobodo dva napisa. Okorna kmečka roka je napisala na zid požgane hiše: To je fašistična kultura, ki je več ne maramo! Živelo slovensko-italijansko bratstvo! Tik pred demarkacijsko črto v Kubeđu, Rizani, v Vangalenu pri Kopru, v Cezarih, v Smarjah, v Kortah, po vaseh v Koperškem okraju in Piranu je na vsakem vidnem lepem mestu napis: Tu je Jugoslavija!

Župnik iz Kubeđe pravi: Gorje bi nam bilo, če bi tu bila Italija. Italijanski kolon iz okolice Kopra se je prepričljivo izjavil: Istra bi bila zapostavljena kakor prej, če bi bila tukaj Italija. Mladinka iz Semidele, rodom iz Trevisa, me je vprašala zaskrbljeno: saj ni res, da bo Italija, ne maram jo, ker sem spoznala, ko sem bila pri sorodnikih v Benetkah, da so tam še vedno isti kvesturini in

karabinerji kot prej. Koloni so še vedno isti tlačani.

Delavci v Isoli so napravili napise po tovarnah, da hočejo ljudsko oblast, jugoslovansko ustavo, ki jim jamči vse pravice, hočejo Tita, hočejo FLRJ. V Kopru so koperski protifašisti postavili lep slavolok z napisom: Abbiamo combattuto per il potere popolare. Nad slavolokom je pritrjena peterokraka zvezda kot simbol pridobitve Narodno-osvobodilne borbe. Dijaki koperske gimnazije so napravili na pročelju stavbe napis Tito, ki so ga ovenčali z lavorjevimi vencem. V Skotijah, v vasi tik pred demarkacijsko črto, so kmetje napisali: »Zavezniki, upoštevajte naš doprinos k zmagi!«

Priletel možakar v Kubeđu je na sestanku vaščanov pravil navdušeno, da bo »zabrenčal z zvonom, ko bo prišla delegacija, da bodo vstali stari in mladi, vsi padli, vse žrtve, vsi oni, ki niso dočakali teh srečnih dni, da bodo povedali delegatom, kaj so in kaj želijo. Pevski zbori, gledališke družine, ki so se ustanovile po osvoboditvi, se pripravljajo, da bodo zapele našo slovensko pesem, da bodo igrali naše slovenske igre. Dokazali bodo delegaciji, da ne spimo, da kljub požganim domovom gojimo svojo kulturo, ki je bila tlačena vse skozi v Italiji in katero hočemo razviti v naši svobodni Jugoslaviji.

Ropali, obežali in morili so nas

Če bi bil sedaj v Evropi človek, ki za strahote preteklih vojn sploh ne bi vedel in bi sedaj prebiral italijanske časopise, bi se prav gotovo z vsem srečam zavzel za današnjo Italijo, ki joka, moleduje, spletari in kriči v svet, kakšna grozna krivica se ji godi. Ta človek bi bil prepričan, da je nova Jugoslavija dežela anarhije in nezakonitosti, da ta nova Jugoslavija ogroža teritorialne pravice Italije. Ta človek niti od daleč ne bi zasluhlil, da je bila mogočna fašistična Italija tista, ki je napadla Jugoslavijo, da si tako utre pot na Balkan in Donavski bazen

in polagoma uresniči svoje imperialistične težnje. Seveda je požrešnim fašistom pri njihovem poskusu, razširiti svoje cesarstvo, temeljito spodletelo. In šele na podlagi te ugotovitve bi spoznal, da premagana Italija vpije zato, da bi odvrnila od sebe krivdo za vse neštete zločine, ki so jih italijanski vojaki v času vojne izvršili v zasedenem ozemlju, in to po Primorski, ki je že 20 let prej občutila blagodat italijanske okupacije.

Ogromne skladišnice dokaznega materiala hrani komisija za ugotavljanje zločinov, ki so jih okupatorji

izvršili po Jugoslaviji, velik del teh je povzročila italijanska vojska.

Za vse zločine, ki so bili izvršeni v tako zvani »Ljubljanski pokrajini«, so odgovorni v prvi vrsti poveljniki in vojaki kraljeve vojske z generalom M. Roato, M. Robottijem in G. Gambaro na čelu. Oni, zlasti general M. Robotti, so odredili streljanje talcev, požiganje vasi, ubijanje vojnih ujetnikov, množično pošiljanje v internacijo, uboje in pokolje, zaplenbo imovine, mučenja itd. Vse te zločine so izvrševali vojaki in oficirji redne italijanske vojske.

V kratkih 29 mesecih okupacije so po do sedaj zbranih, še nepopolnih podatkih, Italijani ustrelili nad 1000 talcev, odgnali v internacijo okrog 40.000 Slovencev, to je več kot osmino celotnega prebivalstva pokrajine, in to od dojenčkov pa vse do 80-letnih starcev, mož in žena; v internaciji je pomrlo okoli 7000 ljudi.

Italijani so požgali in porušili nad 10.000 hiš in pobili okrog 7000 mirnih civilnih prebivalcev ter ujetih in ranjenih partizanov.

In če pogledamo po naši Primorski, od Triglava preko Goriške in Krasi in po vsej Istri, vse je ena sama razvalina, povsod grobovi nedolžnih, pobitih ljudi.

Danes, ko vsa Primorska težko pričakuje mednarodne zavezniške komisije, so skoraj po vseh vaseh pripravljene razstave, ki prikazujejo grozodejstva italijanskih in nemških fašistov. Razmesarjena trupla, razbite lobanje dokazujejo, s kakšnim sadiz-

mom so ti visoko kulturni narodi uničevali naše ljudi. Nesramno so mučili in posiljevali naše žene in dekleta, nobenih obzirov niso poznali do nosečih žena.

Pričujoča slika nam predstavlja 10 žrtev fašističnega terorja nad slovenskim ljudstvom v Brdih. Med pobitimi sta tudi dve noseči ženi.

Naj navedem samo en primer, kako so te zverji divjale po naših vaseh, morile in požigale.

Dne 22. maja 1944 so pridrveli Nemci in fašisti iz Gradiške v Brda pred vas Cerovo in začeli besno streljati po vasi in po bližnjih vinogradih. Delavci v vinogradu so se poskrili po jarkih, vendar so jih Nemci pet ušli in pripeljali v vas. V vasi samo so pobrali še štiri ženske ter vse skupaj odgnali pred hišo Severina Fortija, kjer so jih mučili in nato vse postrelili. Med temi žrtvami podivjanih fašistov je tudi Leopolda Forti, mati petih otrok, ki je bila že štiri mesece noseča, dalje Rozina Kraševce, mati 7-letne deklice in sedem mesecev noseča, Jakin Jože, Okroglić Karel, Colja Miha, Kumar Anton, Prinčič Jožefa, Prinčič Alojz in Stehar Jožefa.

Ko je Severin Forti, ki se je ta čas mudil v hiši, slišal streljanje in obupne klice svoje žene Leopoldine in ostalih žrtev, je stopil ven in na ves glas zavpil: Živel Tito! Živel Stalin! V naslednjem hipu so ga podrle fašistične krogle.

Fortijevo hišo so nato popolnoma izropali in jo potem zažgali, prav tako so izropali celo vas in tudi pobite, ki

so ležali na tleh. Samo v denarju so odnesli preko 200.000 lir, zlatnine in srebrnih predmetov pa v vrednosti 100.000 lir.

Ta po niso bile edine žrtve v tej vasi. 18. avgusta istega leta so ušli 24-letnega Ivota Trkuč, ga nečloveško mučili, ker je bil »stereneč« in ga nato ubili. Prav isti dan je padel blizu vasi partizan Nikola iz Makučeve družine.

Poleg tega so odvedli v internacijo 14 oseb, od katerih se jih šest ni vrnilo. V borbi pa je padlo 15 partizanov iz te vasi.

Take in še hujše grozote je preživljala vsa Primorska, povsod so kralili, pobijali in požigali, da bi ušli v ljudstvu željo po svobodi. Dosegli pa so nasprotno. Narod se je spoprijel s temi zvermi na življenje in smrt.

V tej borbi je padlo 46.800 poštenih, zavednih Slovencev, 7000 je ostalo pohabljenih, 95.460 je bilo pregnanih — izseljenih, 19.957 domov so nam požgali in 16.837 do tal porušili.

To so ogromne žrtve, ki jih je Primorska doprinesla k skupni zavezniški zmagi nad fašizmom, in te žrtve ne smejo biti zastoj.

Težko je pričakujemo mednarodne komisije, da ji povemo, da hočemo sami odločiti o svoji usodi, da hočemo k Titovi Jugoslaviji. Dovolj smo žrtvovali in ne bomo nikdar dopustili, da bi bili pahneni v ponovno suženjstvo pod Italijo. Odločno pa odklanjamo vsako drugo rešitev primorskega vprašanja, ki bi bilo izven Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Deset žrtev fašističnega terorja nad slovenskim življenjem v Brdih; med pobitimi sta tudi dve noseči ženi

(Nadaljevanje z 2. strani.)

narodov. Odločno se bori proti vmešavanju in intervenciji raznih tujih sil.

6. Že v času NOB si je žena JK pridobila enakopravnost. Zategadelj se ASIZZ bori za to, da se ženi dajo polne pravice in možnosti; da to enakopravnost lahko izkoristi v državnem, socialnem, gospodarskem in političnem življenju. ASIZZ skrbi za kulturni in politični napredek cone.

7. Naši otroci, ki jih je fašizem dolga leta zastrupljal s fašistično vzgojo, so potrebni največje nege in pravilne vzgoje v demokratičnem duhu. Naloga ASIZZ je, ščititi in pravilno vzgajati otroke doma kot v šoli. Zaradi tega je nujno, da ASIZZ nadzira šolske programe in učitelstvo. Sokrivci zločinov, izvršenih nad našim ljudstvom in do-

movino, ne smejo in ne morejo biti vzgojitelji naše mladine.

8. ASIZZ čuti dolžnost posvetiti vse svoje sile socialnemu skrbstvu. Pomagati žrtvam fašizma, sirotam in vdovam padlih borcev, invalidom in onim, ki so se vrnili bolni iz raznih koncentracijskih taborišč.

9. Zaščita materinstva in družine, to je skrb in naloga ASIZZ. ASIZZ se bori za to, da se ženam-materam zagotovi potrebna zdravstvena in socialna zaščita.

10. ASIZZ vodi odločno borbo proti črni borzi in raznim vrstam špekulativnosti, zahteva kontrolo nad cenami ter širi zanimanje za združništvo. ASIZZ vsestransko podpira borbo ljudstva za zboljšanje življenjskih prilik, podpira borbo za zboljšanje delovnih pogojev v okviru Enotnih sindikatov.

11. ASIZZ priznava celoten program SIAU.

Zločinski fašisti opravljajo svojo obrt: morijo in požigajo

»Kdo je dr. Karninčič?«

Kdo je dr. Karninčič, »ugledni« postojnski zdravnik? Predvsem je to bivši tajnik fašistične stranke v Postojni, sploh fašistični veljak pravkar ugasel zločinske Mussolinijeve ere.

Kdo je bil dr. Karninčič takoj po osvoboditvi? To je bil eden izmed »najboljših« dobrotnikov »človeštva«, človek, ki je komaj čakal prilike, da napravi bližnjemu dobro. In res je napravil morje »dobrega«. Zakaj pa je to napravil in na čigav račun se je vse to pisalo, o tem pa Karninčič ni govoril, ampak je previdno molčal.

Poglejmo si zločinsko razdiralno delo dr. Karninčiča. Pri pokrajinskem zavodu za socialno zavarovanje v okraju Postojna, tam je bil sprejet z najboljšimi nameni. Toda Karninčič ni stopil s poštenim namenom v službo pri omenjenem zavodu. Statističen pregled nam najbolj jasno potrjuje to. Bolniški stalež, ki običajno vsebuje 2 do 2 1/2% zavarovancev je imel pod Karninčičevim vodstvom 7%. Kako je Karninčič to dosegel? Pa poslušajmo delavca, ki je prišel k njemu na pregled, kaj pravi o tem: »Prišel sem k Karninčiču in on me je vprašal, koliko časa bom še bolan, če bom bo-

lan še en teden. Nato mi je odobril bolniško stanje za en teden. Seveda sem jaz odšel na delo, kljub temu, da sem bil vpisan v bolniškem staležu.« To najjasneje zrcali Karninčičevo vlogo v Zavodu za socialno zavarovanje. Ta »slavni zdravnik« je nameraval na račun izčrpanja Zavoda za socialno zavarovanje le podpirati delomrznost, podpirati lenuho in saboterje, podpirati pijavke ljudskih množic. To njegovo razdiralno delo je imelo lahko in sam namen, oslabilo socialno zavarovanje in tako prisiliti našo socialno ustanovo v to, da bi bila primorana povišati delavstvu zavarovalnino. S tem je na eni strani hotel jemati ugled našemu Zavodu za socialno zavarovanje in na drugi strani tlačiti poštenega delavca, ki bi moral plačevati zvišane zavarovalnine zato, da bi kril denar, ki bi ga prejeli delomrznosti in saboterji.

To je pravo lice dr. Karninčiča. Prav njegovo početje ponovno potrjuje ljudsko zahtevo, da ne sme in ne more biti pri nas prostora za fašiste. Karninčič se bo moral za svoje zločinsko delo zagovarjati pred ljudskim sodiščem.

Demokracija v coni A - neofašistični teror

Eno izmed narodno bitnih vprašanj, ki zanima naše primorsko ljudstvo, je vprašanje šolstva in učiteljstva, tako slovenskega kakor tudi italijanskega.

Takoj po kapitulaciji nacistične Nemčije, se je naša ljudska oblast prišla zanimati in načrtno reševati ravno problem šolstva in vzgoje naše dece, kajti za časa narodno osvobodilne borbe je bila večina naših šol zaradi vojnih razmer zaprtih, medtem ko v postojankah, kjer je bila vzgoja šolske mladine pod nadzorstvom okupatorja in domačih izdajalcev, je bila ista najbolj fašistično in militaristično usmerjena. Treba je bilo torej prirediti skoraj popolnoma na novo s splošno reorganizacijo vsega šolstva na Primorskem.

Takoj, že meseca maja 1945, je naša ljudska oblast pristopila k delu in v najkrajšem času dosegla zelo velike uspehe na celotnem področju Slovenskega Primorja in Trsta. V Trstu je prvič v zgodovini bila priznana slovenskemu delu prebivalstva kulturna enakopravnost z italijanskim.

S prihodom ZVU, ki je Slovensko Primorje razdelila v dva pasova, se je vsa stvar v pasu »A« bistveno spremenila v škodo ljudstva. S splošnim odlokom št. 11, ki ga je ZVU izdala takoj po prevzemu oblasti, je bilo našim prosvetnim odsekom ne mogoče sodelovati v sklopu dekretirane oblasti. ZVU je v vrhovno šolsko upravo prelegnila reakcionarne in fašistične profesorje in učitelje, ki so pobegnili iz domovine iz strahu, da bi prišli pred ljudska sodišča. Ti ljudje, med katerimi prednjači Srečko Baraga, nekdanji srednješolski profesor, ki je bil dne 7. februarja obsojen v Ljubljani pred okrožnim ljudskim sodiščem na smrt, ker je bil za časa nemške okupacije v najtesnejših stikih z nemškim gestapom, ovaljal in zasledoval dijakke, ki so delovali za OF, odrejal pokolje aktivistov OF potem svoje volunske mreže, ki so jih pod krinko »črne roke« opravljali posebni domobranski oddelki, in povzročil nad svojim narodom še nešteto drugih krvavih zločinov. — Tako ljudje so pri ZVU dobili zaščito in prišli celo na odgovorna mesta (Srečko Baraga je sedaj namreč v Trstu svetovalec pri anglo-ameriški upravi za slovensko šolstvo, ravnatelj temkajšnje slovenske gimnazije in asistent za šolstvo zavezniškega oficirja v pasu »A«), in takoj prišli, kar je najbolj nerazumljivo, s privoljenjem in celo podporo zaveznikov, uvažati skrajno nedemokratski sistem v slovensko šolstvo.

Nešteto krat je primorsko ljudstvo poslalo ZVU protestno resolucijo in pismo proti nastavitvi takih protiljudskih in belogardističnih profesorjev, ki kratijo najosnovnejše demokratske pravice, toda ZVU je bila za vse to vedno popolnoma gluha, kakor so skozi 25 let bile gluhe italijanske fašistične oblasti za vse prošnje primorskega ljudstva. Ako bi se vse to dogajalo v neki državi, ki bi se proglasila za veliko nacistično Nemčijo ali fašistično Italijo, kakor sta to vedno kričala Mussolini in Hitler, bi to bilo povsem razumljivo, ker se pa to dogaja pod vojaško

upravo države, ki je šla v boj že leta 1939 za zlom fašizma, primorskemu ljudstvu to nikakor ne gre v glavo, oziroma si to opravičeno tolmači kot novo fašistično zatiranje.

Primorsko ljudstvo je že leta 1941 pričelo voditi krvavo in težko borbo proti fašističnim okupatorjem skupno z zavezniki, z onimi zavezniki, ki so preko radija v Londonu vsak dan pozivali narode vsega sveta v borbo proti Italiji in Nemčiji, obljubljali in podpisovali različne listine, s katerimi se je jamčilo popolna svoboda tiska, besede, propagande in vere, ki so vedno poudarjali, da bo spoštovana in upoštevana samoodloba naroda. Danes, ko je borba končana, ko bi se po svetu moral v resnici zagotoviti mir in demokracija, mora primorsko ljudstvo v pasu »A« na žalost ugotavljati in na svoji lastni koži občutiti, da skušajo nekateri to prihraniti kot nekaj monopol reakcionarov, belogardistov in fašističnih elementov, ki se nemoteno kretajo po ozemlju ZVU v pasu »A« in so celo na odgovornih mestih tamkajšnje civilne uprave.

Zapadni zavezniki so obljubljali svobodo tiska, danes pa se ukinjajo in prepovedujejo naši slovenski listi, ker razkrinkujejo vojne zločine in branijo najosnovnejša demokratska načela primorskega ljudstva (primer »Primorskega dnevnika«).

Zapadni zavezniki so obljubljali svobodo izražanja, danes se pa po Gorici in Trstu in celotnem ozemlju pasu A podirajo slavoloki, ki jih je ljudstvo postavilo, da ponovno izpriča pred očmi mednarodne komisije, kaj zahteva, zakaj se je borilo in da žrtvovalo svoje najboljše sinove in hčere v skupni borbi ravno z onimi zavezniki, ki danes to preprečujejo.

Danes se v slovenskih šolah v coni »A« uči po programih, ki so v kričečem nasprotju z demokracijo in proti katerim se je primorsko ljudstvo borilo ves čas fašističnega vladanja. Vsa utna snov iz zgodovine, zemlje-

pisa in italijanske kulture za slovenske ljudske šole je po teh programih določena takole:

- A) Zemljepis
3. razred: Lepota italijanskih mest
4. razred: Naravna oblikovitost Italije
5. razred: Zemljepis in gospodarstvo v Italiji.
- B) Zgodovina:
3. razred: Življenje in prosveta v Italiji v starem veku
4. razred: Življenje in prosveta v Italiji od srednjega veka do narodnega prebujenja
5. razred: Življenje in moderna italijanska prosveta (do leta 1918). Narodno prebujenje in združevanje Italije. Umetniki, pisatelji in znanstveniki.

Vse to se mora učiti danes slovenski otrok že v ljudski šoli. O slovenski zgodovini ni pa v teh programih ne duha ne sluha.

Primorski dijaki so proti takemu nepravilnemu postopanju in izvajanju programov nastopili dne 11. februarja 1946 s splošno stavko in tako odločno protestirali proti nastavitvi reakcionarnih profesorjev in učiteljev, proti odpuščenju iz službe slovenskih profesorjev in učiteljev, ki so bili za časa borbe zvesti anti-fašisti in so taki tudi ostali, in končno proti takojšnji odpustitvi iz službe vojnega zločinca Srečka Baraga. Ker se je vse to dogajalo pod upravo onih zaveznikov, kjer vlada demokracija št. 11, je tudi ta stavka, ki bi dosegla svoj uspeh v vsaki demokratski državi, ostala popolnoma brez vsakega uspeha in je celo povzročila to, da je ZVU zaprla vse slovenske srednje šole v Trstu.

V razmerju s kralenjem pravic slovenskega šolstva v coni »A« pa vidimo, da ima italijansko učiteljstvo v coni »B« vse pravice popolne enakopravnosti.

V coni »B« Slovenskega Primorja je odprtih 11 italijanskih osnovnih šol s 120 učitelji in 7 srednjih šol s 63 profesorji. Italijanska prosvetna komisija v Kopru je popolnoma avtonomna, izdeluje učni načrt, predlaga namestitve in obravnava vsa šolska vprašanja.

Danes stoji slovenski narod skupno z italijanskimi antifašističnimi množicami v ostri borbi proti sovražnikom ljudstva, ki načrtno kratijo osnovno pravico našega šolstva. Naša naloga je, da podpremo ljudsko borbo ob vsaki priliki in povsod. Naša naloga je, da tudi na naših vseljalskih taborih sprožimo vprašanje našega šolstva v coni »A«, da dvignemo glas proti krivičnemu postopanju ZVU, ki skuša ponovno vsiliti primorskemu ljudstvu cone »A« nov fašistični red, proti kateremu se je ves svet boril, in še na poseben način ravno primorsko ljudstvo v teku zadnje svetovne vojne.

Ako ZVU misli, da bo s takim terorističnim postopanjem nasproti slovenskemu narodu, strla v njem voljo po priključitvi k Titovi Jugoslaviji, se brdiko moti, kajti primorsko ljudstvo je dovoljkrat odločno pokazalo, kaj hoče, kaj zahteva in da se je vedno pripravljeno boriti, kakor pa odstopiti od svojih pravičnih zahtev. Primorsko ljudstvo je šlo v boj za ljudsko demokracijo in se bo še naprej borilo, dokler ne bo v resnici po vsem Primorskem zavladala prava demokracija, ne pa demokracija št. 11, ki prinaša nov fašistični teror!

Skupščina v Grgarju

je sprejela celo vrsto razveseljivih sklepov

Preteklo nedeljo je bila v Grgarju okrajna skupščina. Kmalu po deseti uri je zbrane odposlance pozdravil predsednik izvršnega odbora. Takoj na to je skupščina prešla na dnevni red in začeli so obravnavati vsa tekoča vprašanja. Posamezni referenti so podali poročila o delu okrajnega JNOO. Iz vseh njihovih poročil se je jasno odražalo, da vlaga naš delovni človek vse svoje sile v to, da utrdi svojo ljudsko oblast. Po vsakem poročilu se je razvila diskusija, ki je bila predvsem živahna pri razpravljanju o gospodarstvu v okraju. Že predhodna konferenca okrajnih gospodarstvenikov je pokazala veliko zanimanje, ki ga kažejo naši ljudje za to, da postanejo v celoti ljudske množice same kolektivni nosilec gospodarstva. Na skupščini so bili v tem smislu napravljene razveseljivi sklepi. Tako je skupščina sprejela sklep, da bodo začeli manj prizadeti kraji zbirati živilske nakaznice za prebivalce Lokev in še

nekaterih povsem požganih vasi v okraju. Prav tako je skupščina sprejela sklep o mobilizaciji vse vprežne živine in poljedelskega orodja za čas spomladanske setve v okraju. Nadalje so ljudski odposlanci predlagali in tudi sprejeli sklep, da se poostri nadzorstvo nad spekulanti, črnohorjanci in saboterji in to nadzorstvo mora dobiti pravi vseljalski, revolucionarni značaj. Dalje pa je sledila cela vrsta sklepov, ki se tičejo nabave in zamenjave ali oddaje semenskih prečiškov.

Skupščina je na tem svojem rednem zasedanju izvolila nov izvršni odbor, ker je na volitvah po pred kratkim izvedenih združevanjih krajevnih edinic izpadlo nekaj bivših članov Izvršnega odbora iz skupščine, ker niso bili več voljeni kot odposlanci. Nadalje so bili izvoljeni ljudski sodniki.

Pred sklepom zasedanja skupščine so odposlanci ponovno izrazili voljo,

primorskega ljudstva, da dela in da premaguje težave zato, ker hoče biti priključeno k FLRJ, ker se je za to borilo in toliko žrtvovalo. Prav grgarska skupščina je pokazala, da naši ljudje že v celoti razumejo pojem

»Tovariš, izorji še mojo njivo« Traktor v službi kmeta

Kmečko delo, ki je veljalo nekdanj za težko in manjvredno, mora dobiti v novi domovini novo važno mesto. Kmet ne sme biti več izkoriščen, ne sme ostati več v temi nevednosti. Delo mu mora biti olajšano, tudi on, kot sodelavec v mestu mora imeti svoj prosti čas za študij in zabavo. Ne več suženj, temveč resnični gospodar zemlje mora postati. Izumi, znanosti, stroji morajo biti v njegovih rokah. Leseni plug in zgaran konjiček ne smeta biti slika naših dni. Traktor kosilni stroj, oni naj opravljajo delo, kmet pa mora postati njihov gospodar, jim gospodovati in jih voditi.

Davni sen našega kmeta se je uresničil. Zemljo je v Jugoslaviji dobil tisti, ki jo obdeluje. Kmet je sedaj resnični gospodar svoje zemlje.

Z drugimi zakoni, ki jih je izdala jugoslovanska vlada, mu je zagotovljen njegov obstoj. Ni več prepuščen samemu sebi, zanj skrbi njegova ljudska oblast, ki ne dopušča, da bi postal žrtev kapitalističnega izkoriščanja in trgovske spekulacije.

Maršal Tito in ljudska vlada se živo zanimata za vse kmečke probleme, rešujoč jih iz vidika delovnega ljudstva, ki ga sestavlja kmet in delavec.

Prav zakon o agrarni reformi, s katerim je bila zemlja dodeljena kmetu, ni bil izdelan pod kakimi pogoji, temveč so bili izbrani agrarni interesi med takimi, ki zemlje nimajo ali jo imajo premalo, pa jo obdelujejo.

Iz vsega tega se ravno vidi, kakšno važnost polaga nova Titova Jugoslavija ravno na malega in srednjega kmeta.

Kako smešne so z ozirom na ta dejstva trditve nasprotnikov ljudstva, da bo kmetu odvzeta zemlja. Ne z besedami, temveč z dejanji je pokazala Jugoslavija, da je resnično dežela, kjer vlada delovno

ljudske oblasti in da so si že osvojili zavest, da je edino ljudska oblast v stanju uresničiti ljudske zahteve in da je pod pogoj ljudske oblasti mogoče najhitreje obnoviti to, kar nam je fašizem uničil.

ljudstvo in da si kmet ustvarja boljše bodočnost sam po svoji volji in tako, kakor je njemu všeč. Z njim je njegova vlada. Z njim je njegova vojska. Na tisoče vojakov in vojaških konj je pomagalo našemu kmetu pri jesenski setvi, država pa mu je nudila traktorje, ki so nadoknadili tisoče glav po fašističnih uničenih vprežne živine. Kako bi izgledale njive na Krškem polju, ako bi ne bilo traktorjev! Na tisoče kmetov se je vrnilo iz fašističnih taborišč v svoje opustošene domove golih rok. Kako bi ti ljudje obdelali svoja polja, kje bi dobili potrebno živino? Kdor iz svoje zlobe govori o traktorju in traktorskih postajah, naj gre tja in poslušaj, kaj govorijo tamkajšnji kmetje.

Tudi pri nas na Primorskem se dobro zavedamo, kaj bi bilo, če bi ostali brez konj, kakor takrat, ko smo osvojili našo deželo, in kaj pomeni primanjkljaj 50% vprežnih volov, ko je potrebno obdelovati naša polja. Kljub temu, da je vojaščina dodelila kmetom veliko število konj, bi morala ostati marsikatera njiva nezorana, če bi ne imeli traktorjev. V krajih, kjer še ni bilo traktorjev, so brezvestneži ki niso ničesar žrtvovali v tej vojni in ki so si ohranili svojo delovno živino, že izkoristili bedno stanje našega ljudstva ter računali visoke črnohorzijske cene za delo z vprego. Ko pa je prišel traktor, je omogočil tudi najmanjšemu kmetu, da si z najmanjšimi stroški in brez truda obdelava svojo zemljo.

Traktorske postaje, kjer delujejo, so si pridobile velik sloves. Traktorist še ne konča njive, na kateri orje, pa ga že oblegajo in vabijo gospodarji sosednjih njiv: »Tovariš, izorji še mojo njivo.«

Tudi tam, kjer traktor še ni zoral prve brazde, bodo nekoč z veseljem poslušali brnenje traktorskega motorja in se spominjali onih težkih dni, ko so z mršavim voličem in v potu svojega obraza rili po trdi primorski zemlji.

Primorske žene se pripravljajo na 8. marec

8. marec je po vsem naprednem svetu praznik delovne žene. Poseben pomen je dobil ta dan v letih težke domovinske borbe, ko so žene vseh protifašističnih narodov doprinesle ogromne žrtve za skupno stvar: uničenje fašizma.

Danes se pripravljajo naše sestre širom Jugoslavije in pri drugih naprednih narodih v svobodi na svoj veliki praznik. Pred nami pa je še zadnja borba za pravice, katere so zapisane s krvjo na sleherni pedi naše zemlje. Zato so danes naše priprave za praznik delovne žene zajele vse žene Jul. Krajine v neomajni volji: Naš praznik naj bo izraz naše zahteve po dokončni združitvi s Titovo Jugoslavijo!

Na svoj praznik se bomo pripravile s tem, da se vse vključimo v prvomajsko tekmovanje, s katerim se naše sestre širom vse Jugoslavije pripravljajo na 8. marec. Številne zastopnice raznih okrajev so v ta namen izdelale sledeči načrt za naše prvomajsko tekmovanje:

1. Vsa naša Primorska naj že na zunaj kaže našo nepreklicno zahtevo »Hočemo k Titovi Jugoslaviji! Zato smo trpele dolga leta po taboriščih, zato so se borili in padali naši možje, sinovi in hčere, zato so požgani naši domovi!

2. V vsaki, tudi najmanjši vasi bomo postavile našo organizacijo.

Jugoslovanski novinarji na Primorskem

Pred dnevi so obiskali nekatere kraje na Primorskem predstavniki vodilnih jugoslovanskih časopisov in tiskovnih uradov. Med njimi so bili tudi Slani Milan od »Borbe«, Pijer Križanič od »Politike«, Panič od »Glasca«, Obradović, Vojanović in drugi. Jugoslovanski novinarji so se dalj časa zadržali v Ajdovščini in Idriji in se predvsem živo zanimali za borbo Primorskega ljudstva. Ogleдали so si razstave, požgane vasi, peljali so se pod močnimi slavoloki in mimo okraše-

3. Pridobile bomo za naše skupno delo še tiste tovarišice, ki so stale do danes še ob strani, in jih vključile v naše skupno delo.

4. Da bodo svoje delo lažje vršile, jim bomo nudile potrebno politično vzgojo.

5. S še večjim zanosom kot lani se bomo oprijele pomladne obdelave zemlje in setve, saj je to eden izmed močnih stebrov naše gospodarske obnove.

6. Pri tekmovanju za pomladno setev si bomo žene iste vasi nudile vso pomoč. Organizirale bomo pa tudi pomoč med vasi.

7. Naše žene, ki so v produkciji, se bodo pripravljale na 8. marec z utrjevanjem delovne discipline. Produkcijo bodo skušale dvigniti tudi z raznimi izboljšavami v delu.

8. V vaških prosvetnih društvih bomo poživile ljudsko — prosvetno delo. Naše prireditve za 8. marec naj bodo izraz našega razvoja na kulturno-prosvetnem polju.

9. Vso skrb bomo posvečale našim otrokom. Pomagale bomo pri ustanavljanju dijaških in dečjih domov.

10. V okviru našega prvomajskega tekmovanja bomo posvečale mnogo pažnje dvigu higijene na vasi! Skrbele bomo za splošno čistoto, za snaženje vodnjakov in greznice.

nih hiš, na katerih neprestano vihrajo slovenske in jugoslovanske zastave. Na slednjem koraku pa so jih pozdravljali napisi »Tukaj je Jugoslavija«, »Hočemo Titovo Jugoslavijo«, »Nagrada za naše žrtve Titova Jugoslavija« itd.

Zivo so se zanimali tudi za gospodarska vprašanja Primorske, predvsem za vprašanja, ki so nastopila v zvezi z nenaravno začasnimi ločitvijo Primorske od Jugoslavije in zločinskimi razkosanjem same Julijske Krajine.

Š I R O M P R I M O R S K E

V pričakovanju komisije

Če hodiš v teh dneh po Krasu, te zajame neko praznično razpoloženje ljudstva. Opaziš, da so vse vasi okrašene s cvetjem in slavaloki. Ze od daleč zagledaš poleg zvonika dve zastavi z rdečo peterokrako zvezdo.

V Sesljanu so domačini napravili dva krasna slavaloka iz borovih vej. Na prvem je Titova slika, na drugem pa slika, ki prikazuje dva protifašistična borca, partizana in garibaldinca.

V Devinu se že od daleč blešči velika rdeča zvezda, vdelana v slavalok, ki je postavljen že nekoliko pred vasjo, pod njo pa napis: »Hočemo k Jugoslaviji!«

Ko prideš do vasi Jamlje, ki je skoraj vsa porušena, a zato nič manj praznično razpoložena, vidiš: v sredini slavaloka zgrajen simbol Triglava, nad njim pa žari velika peterokraka zvezda. Po vsej vasi je nešteto napisov, ki so edini znak življenja na porušeni zidovih kmečkih poslopjih.

Tudi mlade ciprese, ki so nasajene ob lepi asfaltirani cesti, so bile še pred kratkim vse zaraščene, sedaj pa so tudi te lepo obrezane. Pogled nam je obstal na požgani hiši ob cesti, kjer so na črni stenah dobro vidne bele črke: »Hočemo svobodo v skupnosti z jugoslovanskimi narodi!«

Povzpensamo se iz glavne ceste po strmi, kamniti poti proti Opatjemu selu. Poleg krasnega slavaloka čitaš na vsaki hiši napise, ki izražajo voljo po priključitvi k Jugoslaviji in zahteve za uveljavljanje ljudske oblasti. Posebno izrazit je sledeči napis: »Trst in Gorica! Za vas je tekla kri naših najboljših sinov«, »Tito nas je vodil v borbi, hočemo, da nas vodi tudi v svobodi!«

V Kostanjevici so vaščani napisali: »Kostanjevica, nerazdružljivi del Titove Jugoslavije«. V slavalokih pa je vdelana plošča, kjer so zapisane vse žrtve, vsi prispevki v narodnoosvobodilni borbi in vsa škoda, ki jo je prizadejal fašistični okupator.

Na cesti proti Vojsčici sta nas ustavili dve pionirki, ki sta šli v bližnjo vas na sestanek. Sprejeli smo ju v avtomobil in se med potjo razgovarjali o njihovem delu. Govorili sta nam, da vsi pionirski sodelujejo v raznih kulturnih in prosvetnih akcijah, čistijo gozdove borovih prelcov, sedaj pa zlasti nabirajo zelenje za slavaloke. Tako smo prišli do Vojsčice, ki je močno porušena in požgana; pogorelih je 60 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji. Stara mati nam je pripovedovala, kako strašno je bilo takrat. Ljudje so se razbežali in dva dni taval po gozdu, rešiti pa niso mogli ničesar. Ko so se vrnili domov in prvič zakurili ogenj med dvema kamnoma, je deževalo in morali so držati dežnik, da ni ogenj ugasnil. Taka je bila prva večerja na razvalinah domačije Štolfe Justine. Z iskro v očeh nam je pripove-

dovala, da je prepričana, da njih žrtve niso bile zastonj. »Dali smo vse, evo še te zidove,« in pokazala je na zidove, ki so štrleli v zrak brez strehe, vsi črni od dima. »In še smo pripravljeni boriti se, če bo treba.« Imela je tri sinove, dva sta padla v partizanih, eden pa se še ni vrnil iz internacije. Vprašali smo jo, če dobi kakšno podporo. »Zadnjič sem dobila podporo, ko so bile tu še jugoslovanske oblasti.« Potolžili smo jo, da spet bolje, ko bo tudi njihova vas priključena k Jugoslaviji. Na šolskem poslopju v Vojsčici je jugoslovanski grb, pod njim pa napis: »Enotnost jugoslovanskih narodov predstavlja nezlomljivo silo«. Tudi na gredicah vidiš s kamenčki vdelane napise o »našem maršalu Titu« in o »Novi Jugoslaviji«.

Ustavili smo se pred gostilnico in pridružila se nam je mala Milka iz Zagrice ter hitela pripovedovati: »Moj tata je bil tudi pri partizanih. Zvečer, ko je bila tema kot v rogu, je prihajal domov. A Nemci so ga kmalu ujeli in zaprli v Trstu. Sedaj pa je že doma in ima mnogo dela s pripravljanjem slavaloka, ki mora biti najlepši od vseh v bližnji okolici.«

Poslovili smo se in odšli proti Gorjanskemu. Odbrzeli smo pod slavalokom z napisom: »Živela Federativna ljudska republika Jugoslavija« in

bili kmalu v Komnu, kjer je slavalok napeljan od ene porušene hiše do druge. To je edina lepa stvar v celi vasi. V vdelani plošči na slavaloku pa je napisano: »Hiš požganih 165, interniranih vaščanov 383, padlih partizanov 15, umrlih v internaciji 26, pri partizanih je bilo 67 vaščanov, trije padli talci, skupno interniranih 580, t. zapora 160 let od leta 1921 do 1941.«

To je dovolj jasna slika žrtve, ki so jih dale naše primorske vasi za priključitev k bratstvu Jugoslovanom.

Nato smo šli preko Pliskovice, kjer smo brali poleg drugih napisov sledečega: »Besede Edvarda Kardelja v Londonu so naše želje.« Nad tem napisom stoji velika slika maršala Tita in napis: »Tujega nočemo, svojega ne damo!« Poleg stoječa žena nam je dejala, da ima polno zupanje v komisijo, katera mora ugoditi našim željam, če le ne bo slepa in gluha. V tem se je približala druga žena, ki je čula naš razgovor in dodala: »Če ne bo tako, kot imamo polno pravico zahtevati, bomo šle v boj tudi me žene.«

Na slavaloku v Krajni vasi smo čitali: »Naša vas da Titu glas.« »Hočemo priključitev k FLRJ.«

Isto smo videli tudi v Dutovljah, Godnjah, Tomaju, Sv. Križu, Smarjah, Sežani in v vseh vaseh, ne samo na Krasu, temveč po vsej Primorski.

Slovensko dijaštvo v Trstu in Gorici v borbi za svoje pravice

Iz solidarnosti s tržaškimi slovenskimi dijaki so dne 14. t. m. stopili v stavko tudi goriški dijaki slovenskega učiteljskega, nižje in višje gimnazije. Stavka, ki v Trstu traja že več dni, je protest proti nadaljnjemu zadržanju vojnega zločinca prof. Srečka Barage, ki ga je ljubljansko ljudsko sodišče obsodilo na smrt, v zavezniški službi kot višjega svetnika za slovensko šolstvo v Trstu. S to stavko goriški dijaki protestirajo tudi proti odpustitvi profesorjev in učiteljev, ki so znani po svojem anti-fašističnem mišljenju in delovanju.

Dijaki so se zbrali pred svojimi šolskimi poslopji. Protestirali so proti imenovanju belogardističnega profesorja Mizerita za ravnatelja nižje gimnazije in proti učiteljici telovadbe Meran. Na nižji gimnaziji je belogardistični profesor Lenček pretepel dijaka Lokarja Alojza iz prvega razreda do krvi. Ravnatelj nižje gimnazije Mizerita je pozival dijake v razrede s plakatom »danes se vrši reden pouk«. Dijaki pa so plakati

strgali in vzklikali: »Nočemo belogardističnega ravnatelja!«

Stavka je zajela preko 600 dijakov srednjih šol in se še nadaljuje. Belogardistični profesorji so zelo sovražno razpoloženi napram stavki.

Delegacija dijakov je šla k g. guvernerju mesta Gorice majorju Longu s spomenico, v kateri zahtevajo odstranitev belogardističnih in kolaboracionističnih profesorjev ter preklic odloka o odpustitvi anti-fašističnih profesorjev in učiteljev. Guverner delegacije ni hotel sprejeti. Sprejel je samo spomenico. V dopoldanskih urah se je dijaška delegacija zopet pojavila pri guvernerju po odgovor.

V tesni povezanosti in z istimi zahtevami so torej solidarno s tržaškimi dijaki stavkali tudi dijaki goriških slovenskih šol. V Trstu so se stavki slovenskih dijakov pridružili tudi nekateri italijanski zavodi, med katere smo pomotoma uvrstili tudi Instituto nautico. Stavka tržaškega slovenskega dijaštva se nadaljuje, kar je dokaz zrelosti in prave zavesti slovenske srednješolske mladine.

Ljudstvo na braniku svojih pridobitev

Pred tedni se je na KNOO-ju za Lokev pri Sežani javil sobni slikar Mario Lužnik in sporočil, da bo po ukazu zaveznikov odstranil napise po

zidovih. Odborniki so ga v imenu ljudstva odvrgli od tega dela.

Dne 7. t. m. se je sobni slikar zopet vrnil z istim namenom. Vztrajal je na tem, kakor da bi ga kdo podkupil z ogromno vsoto denarja. Ko je povpraševal, v katerih privatnih hišah stanujejo zavezniški vojaki in še drugo, so ga vaščani opozarjali, naj ne naredi tega, ker lahko pride do kakih neprijetnosti.

Kljub vsem opozorilom se je naslednji dan vrnil z dvema pomočnikoma, z orodjem in več vrst barv. Ob prihodu v vas je vse stvari shranil pri družini Obersnel. Ko se je podal h krajevnemu predsedniku, ga je zbrana množica obkolila in zahtevala naj odide. Uspelo mu je zateči se v hišo družine Muha, kjer so nastanjeni zavezniški vojaki. Medtem so se pionirji podali v hišo Obersnel, pobrali njegove stvari in raztresli barvo po cesti. Dve tovarišici pa sta izkoristili priliko, pobrali nekaj barve in napravili na hišnih zidovih še nekaj novih napisov.

Medtem so se pred hišo družine Muha zbrali vaščani in zahtevali podlega slikarja. Videč, da drugače ne more, je gospodar poslal iz hiše slikarja v spremstvu zavezniških vojakov. Ljudstvo se je vrglo nanj, toda vojakom je uspelo pripeljati ga v tabor, kjer imajo zavezniški svoje urade.

Ker je ljudstvo kar naprej zahtevalo, da jim izroče slikarja, je prišlo iz Sežane na pomoč nekoliko policistov z gospodom guvernerjem in gospodom Marcarolom iz Sežane. Mladinke so guvernerju raztolmačile zakaj gre. Odgovoril je, da je ukaz višjega foruma, da je treba odstraniti vse napise z zidov hiš, v katerih stanujejo vojaki. Dodal je, da ti napisi

nimajo nobenega pomena za mednarodno komisijo. Ogorčenje množice je naraščalo. Guverner je grozil, da bo dal uničiti vse hiše, kjer stanujejo vojaki, vaščani pa so mu odgovorili, da so hiše njihove in da na zidovih lahko pišejo, kar hočejo. Med kričanjem in žvižganjem so zavezniški vojaki spravili sobnega slikarja na kamijon in ga odpeljali iz vasi.

Traktorski tečaji

V kratkem bodo v Ložah pri Vipavi ustanovili mladinski traktorski tečaj, v katerem bodo gradili nove mladinske kadre, ki bodo lahko pravilno vodili in ravnali s traktorji ter

Ker reakcija ni uspela v svoji nameri, se je ljudstvo prepevajoč partizanske pesmi in vzklikajoč maršalu Titu in Jugoslaviji, zadovoljno razšlo. Z odločnim vztrajanjem v svojih pravičnih zahtevah je pokazalo, da stoji trdno na braniku pridobitev, da za nobeno ceno ne odstopi od svoje neizprosne borbe proti sovražnikom ljudstva.

Čuvajmo narodno bogastvo

Vaščani Mirna in Rupe se posebno odlikujejo pri uničevanju gnezd borovega prelca. Zavedajo se važnosti in velike koristi tega dela, zato se že mesec dni trudijo v borovih gozdovih. Vsaka družina je poslala

na delo vsaj po enega člana. Poleg starejših mož in žena dela udarniško tudi mladina. Poseben uspeh je doseglo 6 mladincev in mladink, ki so v enem samem dnevu uničili 2000 gnezd borovega prelca.

Še ena žrtev za Titovo Jugoslavijo

Dne 7. t. m. so v Brjah na Vipavskem svečano pokopali partizansko Floro Birska, ki je padla v septembrski ofenzivi 1943. leta. Prizadeta mati je 28 mesecev iskala hčerko in neprestano poizvedovala o njeni usodi. Pred časom pa so jo našli nekje med Vitolskim skalovjem. Materi je

ostala za spomin samo hčerčina puška, ki je 28 mesecev ležala poleg mladega trupla. Zemske ostanke partizanke Flore je spremljala k zadnjemu počitku ogromna množica ljudstva. Mladinski pevski zbor ji je ob odprtem grobu zapel žalostinko »Žrtvam«.

Skupno v borbi in v svobodi

Dne 9. t. m. v Sovodnah ob Soči je antifašistična mladina poslala partizanski bolnišnici v Gradiško v dar 449 kg krompirja, ki ga je zbrala med dobrosrčnimi vaščani. Bolni partizani so se za darilo toplo zahvalili. Mladinci so jim dejali, da se čutijo

dolžni pomagati njim, ki so darovali svojo kri za svobodo. »To ni nič v primeri z onim, kar so žrtvovali partizani«, so poudarili mladinci. To je lep primer bratstva, ki se je v krvavi borbi rodilo med slovenskim in italijanskim ljudstvom.

Zvoniti po toči je nepozno!

Devinska mladina je pred časom postavila na cesti pred vasjo lep slavalok za dostojen sprejem mednarodne razmejitvene komisije. Kakor drugje so tudi tu reakcionarji skušali zrušiti slavalok. V svojem prizadevanju niso uspeli, ker je mladina stala budno na straži. Pred dnevi pa so zavezniški vojaki polili slavalok z bencinom in ga zažgali v prisotnosti vaških mladincev. Vaščani, ki so se

hitro zbrali okrog vojakov, so protestirali proti takemu ravnanju. Nato so odšli na štab zavezniške vojske v Devinu in protestirali še pri tamkajšnjem majorju. Ker je bilo ljudstvo zelo ogorčeno, je major šel na mesto požganega slavaloka. Ko se je prepričal o vsem, kar so mu vaščani povedali, je dejal, da obžaluje postopek in obljubil, da bo vojake, ki so to napravili, kaznoval.

Zborovanje SIAU v Gorici

Dne 7. t. m. je bilo v dvorani Ljudskega doma v Gorici zborovanje, na katerem je govoril tov. Jurij Jaksetich. Analiziral je naloge in pomen Slovensko-italijanske antifašistične unije. Prikazal je borbo, ki se je razvila med velikimi zavezniki in hitlerjevsko Nemčijo. Posebno pa je poudaril odločno borbo narodov Jugoslavije, ki so s svojim čudovitim junaštvom lahko za zgled vsemu svetu in dokazali, kako lahko resnična demokracija zmaga nad fašizmom. V političnem pregledu je posvetil po-

sebnost pozornost položaju našega ozemlja, za katerega se bje sedaj velika bitka. Orisal je gospodarsko-socialno politično in narodnostno stanje Julijske Krajine in Trsta ter v zvezi s tem potrebe teh narodov, ki hočejo živeti v miru in uživati pridobitve iz dolgoletne borbe, ki smo jo v bratski skupnosti izvajevali. Goriško italijansko in slovensko občinstvo je tov. Jakseticha nagradilo z dolgotrajnimi burnimi aplavzi in tudi med govorom venomer odobravalo njegova izjavljanja.

Ne boste nas prevarali

V preteklem tednu je krožil po vaseh sežanskega okraja propagandist gospod Sonc Melhijor, doma iz Tomaja. Skušal je navduševati ljudstvo proti novi Jugoslaviji, maršalu Titu in Sovjetski zvezi.

Toda vaščani so ga povsod na-

gnali. Ta propagandist je hotel za netiti sovraštvo med prebivalstvom sosednjih vasi in s tem omogočiti uspešno rovarjenje tudi v vasi sami. Ljudstvo, ki se trudi, da bi privedlo vse vasi do enotnosti in resnične povezanosti, mu je to onemogočilo.

Pomoč Narodne vlade Slovenije

Ministrstvo za kmetijstvo Slovenije je nakazalo za cono B sledeče količine ovsa in ječmena: okraj Postojna 20.000 kg, okraj Tolmin 40.000 kg, okraj Hrpelje-Kozina 20.000 kg,

okraj Ilirska Bistrica 20.000 kg, okraj Koper 10.000 kg.

S to pošiljko se bodo znatno popravile izmere v coni B kar se tiče ovsu in ječmena, kajti dosedaj je bilo precejšnje pomanjkanje.

Primorci odhajajo v Vojvodino

V coni B se še vedno vršijo priprave za odhod novih kolonistov v Vojvodino na posestva, ki so jih prej imeli izdajalci jugoslovanskih narodov. Koloniste določi ministrstvo za kmetijstvo v tesnem sodelovanju z organi domače ljudske oblasti. Tako, da so najprej sprejeti oni kmetje, ki so bili za časa narodno-osvobodilne borbe na strani partizanov, jim povsod pomagali ter zaradi tega v mnogih primerih izgubili vse svoje imetje in bili pregnani v nemška koncentracijska taborišča. Nekaj teh kolonistov je odpotovalo pred nekaj meseci in so se sedaj vrnili na Primorsko, da odpeljejo še svoje. Oni pripovedujejo z velikim navdušenjem, kako je zemlja tam dobra, kakšno skrb jim posvečajo tamkajšnje ljud-

ske oblasti itd. Do spomladi bodo odšli v Vojvodino še ostali koloni, ki so se za to prijavili in so sprejeti. Vsem kolonom je dovoljeno nesti s seboj drobno kmetijsko orodje, razno perilo in obleko ter posteljino, da si lahko tako, ko pridejo na določeno mesto, uredijo nov dom.

★

Posnemajte! Tovariš Jereb Boris, zobozdravnik v Postojni se je prostovoljno ponudil, da bo brezplačno zdravil zobe dijakom in šolski mladini sploh. Medtem ko se tovarišu za njegov prispevek k zdravju naroda zahvaljujemo, stavimo njegov vzgled drugim zobozdravnikom v posnemanje.

Z ljudskih taborov na Primorskem

Tako manifestira ljudstvo Julijske Krajine za priključitev k Jugoslaviji (Vseljudsko zborovanje v Idriji)

Sprevod v Podbrdu

Ljudstvo v Tolminu se zbira k manifestacijam